

Nr 329.

Av herr **Tjällgren m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av folk- och småskoleseminarierna.*

I propositionen nr 143 angående omorganisation av folk- och småskoleseminarierna föreslår Kungl. Maj:t bland annat, att folkskoleseminarierna skola vara 11 till antalet, varav 6 dubbelseminarier och 5 enkelseminarier. Varje dubbelseminarium skall innefatta en fyraårig och en tvåårig linje, den senare studentkurs, och varje enkelseminarium en fyraårig linje. Därigenom skulle den nya organisationen tills vidare komma att omfatta 10 manliga och 7 kvinnliga avgångsklasser, av vilka 11 skulle tillhöra den fyraåriga seminarielinjen och 6 den tvååriga studentlinjen, vilket innebär att ungefär en tredjedel av de utexaminerade folkskollärarna skulle komma att utgöras av studenter.

Enligt skolöverstyrelsens förslag skulle den nya seminarieorganisationen omfatta 9 dubbel- och 2 enkelseminarier. I denna fasta organisation skulle inordnas 4 tvååriga studentkurser. Proportionen av studenter bland de avgående eleverna bleve alltså betydligt mindre enligt skolöverstyrelsens än enligt Kungl. Maj:ts förslag.

Enligt vår mening skulle det icke vara lyckligt, om departementschefens förslag på denna punkt vunne riksdagens bifall. Starka skäl kunna nämligen anföras gentemot elevmaterialets rekrytering i så stor utsträckning, som departementschefen föreslagit, med studenter, då möjligheterna därigenom i motsvarande grad minskades för inträdessökande, som icke avlagt studentexamen. Vi vilja här erinra om vad skolöverstyrelsen (sid. 137 i prop.) anført angående seminariernas rekrytering från mera avlägsna trakter av landet.

»Det är ett allmänt erkänt faktum», skriver skolöverstyrelsen, »att seminarierna erhållit ett stort antal av sina mest begåvade och skickliga elever från orter, där ungdomen efter avslutad folkskola icke varit i tillfälle att vid fortsatt vistelse i hemmet förskaffa sig fortsatt skolbildning, om man undantager den numera obligatoriska fortsättningskolan. Fortsatt skolgång skulle för dem kräva inackordering å annan plats. Utpräglat studiebegä-

vade ynglingar och flickor från sådana orter hava ofta av rent ekonomiska skäl sett sig hänvisade till att tillfredsställa sin studielust vid ett seminarium. Deras ekonomiska villkor hava ej medgivit, att de gått den jämförelsevis långa studieväg, som leder till och genom universitet eller högskola, även om de aldrig så gärna velat. Däremot hava de med det bistånd de kunnat erhålla från hemmet, med anlitande av lånevägen jämte den hjälp, som stipendierna vid ett seminarium kunnat giva, mäktat komma ut med den jämförelsevis korta seminariekursen. — — — För folkskolan har det varit av största betydelse, att den kunnat bland sina lärare räkna begåvade män och kvinnor med särskilt god utrustning för lärarkallet, vilka haft sitt hem i mera avlägset liggande bygder och för vilka därför seminariet praktiskt taget blivit den enda möjliga studievägen.»

Det torde vara obestriddt att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avser studentkurserna vid seminarierna, skulle få till följd, att det bleve avsevärt svårare för ungdom från den egentliga landsbygden att vinna inträde på folkskollärarybanan. Med den olikhet i fråga om studiemöjligheter, som förefinnes och av naturliga skäl alltid kommer att förefinnas mellan landsbygden och städer eller liknande samhällen, är det ofrånkomligt, att landsbygdens ungdom missgynnas i jämförelse med städernas, om en avsevärt större del av platserna i seminarierna än hittills förbehålles åt elever med studentexamen. Departementschefen har betonat, att han icke tillmätt den synpunkten, att studentkurser skulle upprättas för att bereda möjlighet till försörjning för arbetslösa studenter, något berättigande, men anser att studentkurserna för utbildning av folkskollärare äro för staten ekonomiskt fördelaktiga. Vi äro icke övertygade om att detta resonemang är riktigt, om man ser saken i ett större sammanhang. Inräknar man även statens kostnader för utbildningen till studentexamen samt tager hänsyn till att tillströmningen till de högre allmänna läroverken säkerligen påverkas av utsikterna att erhålla en tryggad anställning, torde det vara ganska tvivelaktigt, huruvida utvidgningen av studentkurserna vid folkskoleseminarierna är för staten ekonomiskt fördelaktig eller icke. Avgörande härvidlag bör dock enligt vår mening vara, vilken organisation som kan väntas bliva den lämpligaste ur folkskolans egen synpunkt. Det synes därvid vara tydligt, att landsbygdens lärarbehov icke lämpligen kan eller bör tillgodoses genom lärare, som äro obekanta med landsbygdens förhållanden, vilket i stor utsträckning kan befaras bliva fallet, om kravet på avlagd studentexamen som villkor för utbildning till folkskollärare i högre grad vinner statsmakternas stöd. Landsbygdens ungdomens berättigade intressen torde därvid helt sammanfalla med folkskolans. Vi vilja därför för vår del instämma i skolöverstyrelsens i propositionen återgivna förslag om inrättande av 4 tvååriga studentkurser i stället för av departementschefen föreslagna 6 dylika kurser. Därigenom torde behovet av lärare vid folkskolan med studentexamen som grundläggande utbildning vara tillgodosett i fullt tillräcklig grad.

Vi kunna icke heller tillstyrka departementschefens förslag att inträdesfordringarna för folkskoleseminarierna som regel fastställas till avlagd realexamen. Departementschefen har visserligen framhållit, att inträde även skall kunna erhållas av sökande, som icke avlagt nämnda examen, därest inträdessökanden visar sig besitta kunskaper, vilka motsvara dem, som intygas genom realexamen, varvid fordringarna må begränsas till vitsord i allenast ett levande språk, men denna fordran i princip på avlagd realexamen som inträdessvillkor kommer dock att verka som ett hinder för landsbygdsungdomen i förhållande till ungdomen från större samhällen. De skäl, som anförts för de höjda inträdesfordringarna, vilja vi icke söka förringa, men vi anse, att samma ändamål kan uppnås genom att som allmän fordran för inträde vid folkskoleseminarium uppställas, att sökande skall visa sig äga kunskaper motsvarande realexamen med den inskränkning i fråga om levande språk, som av departementschefen angivits. Därigenom skulle större likställdhet mellan de olika kategorierna av sökande vinnas, varför vi anhålla, att dessa synpunkter måtte beaktas vid frågans avgörande.

Med stöd av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring av Kungl. Maj:ts i förevarande proposition framlagda förslag, att antalet tvååriga studentkurser begränsas till 4 och de fyraåriga kurserna i erforderlig grad utökas; samt anhålla

att vederbörande utskott måtte utarbета förslag till de förändringar i organisationen, som på grund härav kunna befinnas nödvändiga.

Stockholm den 16 mars 1932.

L. Tjällgren.

Joh. Johansson
i Friggeråker.

Anton Pettersson.

Per Andersson.
